

4 Ocak 2020

**Kenan KOCATÜRK- Türkiye Yayıncılar Birliği Başkanı
Çukurova 13. Kitap Fuarı Açılış Konuşması**

Değerli misafirler,

Yılın ilk kitap fuarının açılış törenine hoş geldiniz.

Ülkemizde 400 bine yaklaşan kitap çeşidi bulunmakta. 2018 yılında ISBN (yeni başlık) sayısı 67.135 idi; tahminlerimize göre 2019 yılı yeni başlık sayısı da yine bu civarda olacak. Bandrol (üretim) verilerine göre, geçtiğimiz yılın toplam bandrol adedi 410.641.305’di, 2019 sonu itibarıyla bu rakam 423.602.828 oldu. Geçen yıla göre %3,16 oranında artış var.

Sektörümüzün yıllık üretim tablosu son birkaç yıldır durağan bir görüntü sergiliyor olabilir ancak yaşadığımız ekonomik zorluklara bakarak söyleyebiliriz ki, üretimdeki bu %3,16’lık küçük artış bile yayıncılarımızın yaptıkları işten kolay kolay vazgeçmeyeceklerini, kitaba sahip çıktıklarını gösteriyor.

Kategorilere göre üretim rakamlarına gelirsek; araştırma-inceleme, edebiyat ve çocuk yayıncılığı alanlarının oluşturduğu kültür yayıncılığı, 147.961.782 adet kitapla 2019 yılı toplam kitap üretiminin %34,93’ünü oluşturdu, 2018 yılına göre bu alanda %5,33’lük artış var. Araştırma-inceleme 79.387.610 adetle toplam kitap üretiminin %18,74’ünü oluşturdu, 2018’e göre %6,58 artışta. Edebiyat kitapları 27.303.062 adetle geçen seneye göre %10,45’lik artışla toplam üretimin %6,45’ini oluşturdu. Çocuk ve ilk gençlik kitapları 41.271.110 adetle %0,01 oranında düşüşte ve toplam üretimin %9,74’ünü oluşturdu. 36.899.907 adet bandrolle 1 yıllık toplam üretimin %8,71’ini oluşturan inanç kitaplarında ise %16,95’lik düşüş var. Her sene daralma gösteren akademik yayıncılık ise %9,63’lük artışla toplam üretimin %1,15’ini oluşturmuş. Ancak yasadışı yaygın fotokopi çekimleri yüzünden bir üniversite öğrencisine bile bir kitap düşmeyecek azlıkta olan akademik kitap üretimi durma noktasına gelmek üzere. %6,12’lik artıştaki eğitim yayıncılığı 228.559.913 adetle tüm üretimde %53,96’lık paya sahip. İthal yayınlar ise 5.290.731 adet bandrolle %10,35 düşüşte ve %1,25’lik paya sahip.

Okuma kültürü

Ülkemizin de kurucularından olduğu Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü’nün (OECD) 15 yaşa uyguladığı ve 3 yılda bir yapılan PISA testinin 2018 yılı sonuçları geçtiğimiz günlerde açıklandı.

PISA testine 79 ülke ve ekonomiden 600.000 öğrenci katıldı. Bu öğrenciler bu 79 ülke ve ekonomideki 32 milyon 15 yaş öğrenciyi temsil ediyorlar. PISA testinde okuma, matematik ve fen bilimleri alanları yer alıyor ancak PISA 2018 testinin odak alanı okuma oldu. Okuma puanlarına göre sıralandığında Türkiye, 78 ülke ve ekonomi arasında 40. sırada yer aldı. 2015’te okuma alanında 70 ülke ve ekonomi arasında 50. sıradaydı. 2015’e göre puanlarımızda artış var ama yine de 2018’de her alanda OECD ortalamalarının altındayız. PISA 2015 araştırmasında matematik okuryazarlığında 50. sırada yer alan Türkiye, PISA 2018 araştırmasında 42. sıraya yükselirken PISA 2015 araştırmasında fen okuryazarlığında 54. sırada yer alan Türkiye, PISA 2018 araştırmasında 39. sıraya yükselmiştir. Türkiye, 2003 ve 2018 yılları arasında, okula kaydolun 15 yaşındaki çocuk oranını %36’dan %73’e çıkarmış, yani ikiye katlamıştır. Ülkemizin sıralaması değerlendirilirken PISA testine 2015’te katılıp 2018’de katılmayan 4 ülke ve 2015’te katılmayıp 2018’de katılan 11 ülke olduğu da dikkate alınmalıdır.

Bugün artık okumak, bir metnin içinden bilgiyi çekip çıkarma anlamına gelmiyor. Okumak artık bilgi inşa etmek, kritik düşünmek ve sağlam temelli muhakeme yapmak demek. Bildiğinizle ne yaptığınız, ne yapabildiğiniz, ne yapacağınız ve ne yapmaya çalıştığınız önemli.

PISA 2018 sonuçlarına göre, OECD ülkelerinde ancak 10 öğrenciden 1'inden **daha azı, olgusal gerçek ve kanaat arasında ayırım yapabildi**. Sadece Çin'in 4 bölgesi ile Kanada, Estonya, Finlandiya, Singapur ve ABD'de ise 7 öğrenciden 1'inden daha fazlası bu seviyede okuma yeterliği gösterdi. PISA 2018, bugüne kadar yapılan yedinci PISA testi. Bu nedenle bu sonucun endişe verici bir trend olduğu ifade ediliyor.

Bugün öğrencilerin, online anlık bilgi akışlarında yollarını bulmak ve gerçeğe kurgu arasında, doğruyla yanlış arasında ayırım yapabilmek için güçlü temel becerilere ihtiyaçları var. Sahte haberlerle dolu bu çağda, bu temel beceriler kritik önem taşıyor.

Bugünün dijital hayatıyla başa çıkmak için karmaşık metinlerde yol alabilmek ve pek çok kaynaktan bilgiyi entegre etmek için gerekli beceriler; işgücü piyasasına katılmak, ileri eğitim almak, sosyal ve sivil hayatla angaje olmak için kilit noktalar.

PISA 2018 sonuçlarına göre, ülkelerin eğitimde daha iyi olmak için daha fazla kaynak harcamalarından ziyade, kaynakları neye harcadıkları ve verimli harcamaları önem taşıyor. Kaynak harcamak bir noktaya kadar önemli ama o noktaya gelindikten sonra önemli olan kaynakların verimli harcanması.

PISA 2018 sonuçları gösteriyor ki, eğitimde başarıda sosyal ve ekonomik imkânların etkisi ülkeler arasında çok fazla değişiyor. Gelir dağılımının alt kısımlarında yer alan insanların yukarı doğru hareket edebilmeleri çok zor, bu nedenle de pek çok potansiyel yetenekli insan gelişmiyor. Diğer uçta ise, kaliteli eğitime ve ekonomik kaynaklara erişim, ayrıcalıklı az sayıda insan için kalıcı yükselmeye dönüşebiliyor. Fırsatların bu şekilde tek bir grupta toplanması/tekelleşmesi toplum için de ekonomi için de kötü.

PISA 2018'de temsil edilen 10 milyonun üzerinde öğrenci, normalde 10 yaşında erişilmiş olunan seviyede beceri gerektiren, en temel okuma görevlerini tamamlayamadı.

Tüm gelişmiş ülkelerde çocukların kendi dilinde okuduğunu anlamasının en önemli yolu, okuma kültürü... Önce ailelerden başlayan okuma alışkanlığı daha sonra okullarda öğretmenlerin çocukları kitapla, kütüphaneye yakınlaştırıp kitap okumalarını teşvik etmesiyle devam ediyor.

Milli Eğitim Bakanlığı bu sene Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) Projesi kapsamında 100 binin üzerinde 4. ve 8. sınıf öğrencisi arasında bir araştırma yaptı. Bu araştırmanın çarpıcı sonuçları arasında şunlar var: **Türkçe'de öğrencilerin %25'i çok kötü-kötü seviyesinde, %41'i hayatta kalacak kadar Türkçe biliyor, %34'ü iyi-çok iyi seviyesinde.**

Evde ders kitabı hariç 0-5 adet varsa Türkçe puanları 474; 6-15 arası kitap varsa 512; 16-50 adette 564; 51-80 arasında kitap varsa 587, 81 ve üzeri kitap sayısında puan 615. Bu rakamlarda, ailenin kitap okuması da etkili, yani aile de bu kitapları okumuş olmalı.

Annenin eğitim düzeyi arttıkça çocuğun başarı oranı da artıyor. Ayrıca, ders kitapları dışında evdeki kitap sayısı ne kadar fazlaysa çocuğun sınavlardaki başarısı da o kadar yüksek oluyor. Bu sonuçlar bize, kitap okumanın, okuma kültürü kazanmanın okuduğunu anlamaya etkisini gösteriyor.

Çağrımızı yineliyoruz: İlgili kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, ülkemizin büyük şirketleri, yazar ve yayıncılarının elbirliğiyle bir okuma kültürünü geliştirme seferberliği başlatalım. Biz yayıncılar olarak bu büyük seferberlikte üzerimize düşen her şeyi yapmaya hazırız. Ancak sosyal devlet olmanın bir gereği de başta çocuklarımız olmak üzere toplumumuzun okuma kültürüne destek olmaktır.

OKUYAY – Okuma Kültürünü Yaygınlaştırma Platformu

Biz de Türkiye Yayıncılar Birliği olarak okuma kültürü konusunda çalışmaya kararlıyız ve çalışmalarımız yoğun bir şekilde devam ediyor. Sivil Toplum Sektörünün Ortaklıklar ve Ağlar Hibe Programı kapsamında hibe desteği verdiği 10 STK'den biri de Türkiye Yayıncılar Birliği oldu. Aldığımız bu hibe ile kurulan *OKUYAY Platformu*, Türkiye'de okuma kültürünü desteklemeye çalışan sivil toplum kuruluşlarının, aktivistlerin, gönüllülerin gelişmelerine hizmet edecek ve gerek Türkiye gerek Avrupa'daki iyi örnekleri Türkiye geneline yaymayı hedefliyor. Bunu yaparken de Türkiye ve

Avrupa’da yerleşik çok önemli kurumlarla ortaklık yapıyor; Türk Kütüphanecileri Derneği (TKD), Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV), Kadıköy Belediyesi ve Kingston Üniversitesi (Birleşik Krallık).

OKUYAY Platformu toplumun her kesimini hedeflemesi bakımından da çok önemli. Proje ekibimiz Türkiye’nin 4 bölgesinde çocukları, ebeveynleri, öğretmenleri, kamu kuruluşlarını, kütüphaneleri ve sivil toplumu bir araya getirerek okuma kültürünü yaygınlaştırmak adına yayıncılık paydaşlarıyla pilot uygulamalar yapacak, hazırlanacak okuma kültürünü geliştirme kiti ile Türkiye genelinde kullanılacak bir kaynağı toplumun hizmetine sunacaktır. Buradan müjdesini verelim: Adana, seçtiğimiz dört bölgeden biri.

En son 2011 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü’nün yaptırdığı Okuma Kültürü Haritası’nı OKUYAY kapsamında yeniledik. KONDA Araştırma ve Danışmanlık’la yürüttüğümüz Türkiye Okuma Kültürü Araştırması’nın bazı önemli sonuçlarını, 38. Uluslararası İstanbul Kitap Fuarı’nda açıkladık. Ayrıca, 17 Aralık 2019 tarihinde İstanbul’da bir tanıtım ve basın lansmanı ile raporun detaylı içeriğini kamuoyuyla paylaştık. Rapora, OKUYAY Platformu’nun web sitesinden (okuyayplatformu.com) ulaşabilirsiniz.

15 yaş üstü nüfusun okuma alışkanlıklarını; kitap seçme, okuma ve satın alma davranışlarını, sosyal medya, televizyon vb. alışkanlıklarını anlamak, kitaba erişim, kütüphane kullanımı, fuar ziyareti konularındaki düşüncelerini öğrenmek ve okuma kültürünü yaygınlaştırma konusunda yapılması gerekenleri ortaya koymak için hazırlanan sorular aracılığıyla elde edilen verilerden oluşmakta.

- Araştırmada okuduğu tespit edilen yüzde 42 ‘okuyanlar’ kümesi olarak tarif edilmiştir. Bu kümedekiler nasıl sorulursa sorulsun kitapla teması olduğunu belirtiyor ve son 3 ayda ortalamada dörtten fazla kitap okuduğunu söylüyor. Bu küme ağırlıklı olarak genç, eğitilmiş ve metropolde yaşıyor.

- Az okuyanların ve okumayanların okuma kültürüne bakışları olumlu görünüyor. Okumaya dair düşünce, yaklaşım ve tercihleri okuyanlarla paralel. Dolayısıyla okumayı yaygınlaştırma karşısında zihniyet açısından bir engel yok.

- Son 3 ayda okunan kitap sayısı sorulduğunda bir veya daha fazla kitap okuduğunu söyleyenlerin oranı 2008’den bu yana yüzde 30’dan yüzde 64’e çıkmış durumda. Ayrıca bu artış tüm demografik kümelerde görülüyor. Kişilerin kendi okuma durumlarını abartarak söylemiş olduklarını düşünsek bile “kitap okuma”nın 11 sene öncesine göre çok daha olumlu bir imaj haline geldiğini iddia edebiliriz.

- Gençler daha fazla okuyor. Okuma ayrıca eğitim, gelir, kültür tüketimi gibi parametrelere göre de artıyor. En fazla okuyan küme öğrenciler.

- Okuma oranının yüksekliğinde birincil etken aileden gelen destek. Aileden destek almış kişilerin okuma seviyesi birebir orantılı olarak artıyor. Toplum da bunun farkında. Hâlâ çocuğuna kitap okumayan ebeveynler varsa da genç ebeveynlerde durum değişiyor, onlar çocuklarına daha fazla kitap okuyor.

- Hayat pratikleri daha kısıtlı ve eğitim seviyeleri daha düşük olsa da kadınlar daha fazla kitap okuyor. Anneler de çocuklarına daha fazla kitap okuyor.

- Dünyada gençlerin sosyal medya kullanımı artarken okuma oranı düşüyor, ancak Türkiye’de sosyal medyayı yoğun kullanan gençlerin okuması da artıyor. Bu, toplumsal bir avantaj olabilir.

- Türkiye, ortalamada 3 ayda 2.7 kitap okumuştur. Bu sayı ‘okuyanlar’ kümesinde 4.2 kitaba kadar çıkmaktadır. ‘Okuyabilirler’ kümesinin ortalamada Türkiye geneline yakın bir sayıda kitap okumuş olması potansiyel okuyucu olduklarını teyit etmektedir. Okuma kümeleri dağılımında oranları yüzde 18.8 olan potansiyel okuyuculara okuma alışkanlığı kazandırmak için çalışılmalıdır.

Kültürel çeşitlilik

Yayıncılık ülkemizin taraf olduğu Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi'nin uygulamasında ana taşıyıcı sektördür. Bu sözleşmenin hayata geçirilmesi için yayıncılık özgürlüğü vazgeçilmez önkoşuldur.

Kitap fuarları, kültürel çeşitliliğin ve yayıncılık özgürlüğünün korunması ve yaşatılması anlamında önemli alanlardır. Bölgenin kültürel yaşamına önemli katkılar sağlayan, 300 yayıncılık ve sivil toplum kuruluşunun katılımıyla hazırlanan Çukurova 13. Kitap Fuarı'nda da bu çeşitliliği ve çoksesliliği gözetiyoruz. Fuar dokuz gün sürecek; panel, söyleşi, atölye çalışmaları ve çocuk etkinliklerinden oluşan 70 kültür etkinliği ve imza günlerinde yazarlar okurlarıyla buluşma fırsatı yakalayacak.

Buradan tüm okurlarımıza "Kitap şenliğimize hoşgeldiniz" diyorum ve herkesi Çukurova 13. Kitap Fuarı'nda kitaplarla buluşmaya davet ediyorum.

Fuarımızın ve şenliğimizin tüm meslektaşlarımıza, yazarlarımıza, çizerlerimize, çevirmenlerimize, yayıncılık dünyasının çalışanlarına ve okurlarımıza hayırlı olmasını diliyorum.